

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Ivonou Šubrtovou ve věci

žalobkyně: **Ing. H. Ř.**

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2021, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2021, č. j. X, se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou zdejšímu soudu domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2021, č. j. X (dále jen „*napadené rozhodnutí*“), kterým bylo částečně vyhověno námitkám žalobkyně a změněno prvostupňové rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 27. 5. 2021, č. j. X, kterým byla zamítnuta její žádost o zvýšení invalidního důchodu. Žalovaná napadeným rozhodnutím rozhodla výrokem č. 1 tak, že žalobkyni zvýšila od 25. 4. 2003 částečný invalidní důchod na 3 703,- Kč měsíčně, dále jej zvýšila dle všech valorizačních zvýšení za roky 2004 – 2009. Výrokem č. 2 transformovala částečný invalidní důchod od 1. 1. 2010 na invalidní důchod pro

invaliditu prvního stupně, a zvýšila dle valorizačních zvýšení za roky 2011 – 2021. Výrokem č. 3 bylo konstatováno omezení doplatku pouze na dobu od 3. 5. 2016 (pět let zpětně od podání žádosti o úpravu důchodu). Vzhledem k tomu, že žalobkyně v rámci řízení o námitkách doložila rozhodnutí Okresního úřadu Chrudim ze dne 18. 9. 1998 o svěřeni nezletilého dítěte (syna V.) do péče budoucích osvojitelů manželů Ř., které nabylo právní moci dne 8. 10. 1998, žalovaná započítala žalobkyni do doby pojištění dobu péče nahrazující péči rodičů o syna V. v období od 1. 1. 1999 do 29. 4. 1999. Období od 8. 10. 1998 do 31. 12. 1998 je překryto již dříve započítanou dobou samostatné výdělečné činnosti. Požadavku žalobkyně na zápočet doby péče o dceru P. v období od 18. 12. 1992 do 21. 12. 1994, nebylo vyhověno, neboť nebylo doloženo požadované rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové o svěřeni nezletilého dítěte do péče budoucích osvojitelů – manželů Ř.

II. Žalobní argumentace

2. Žalobkyně uvedla, že s manželem adoptovali a vychovali dvě děti – dceru P. a syna V. Obě jsou již dospělé, dcera má svou rodinu a syn studuje vysokou školu. Zhruba před dvaceti lety žalobkyně onemocněla roztroušenou sklerózou, což vyústilo v přiznání invalidního důchodu prvního stupně. Asi před rokem obdržela od žalované informativní osobní list důchodového pojištění s vyčíslením odpracovaných let uznaných a neuznaných. Zprvu měla za to, že doba péče o děti ode dne jejich převzetí z kojeneckého ústavu (celkem zhruba dva a půl roku) v této době není zahrnuta do odpracovaných let z důvodu pouze formálního pochybení správního orgánu.
3. Poté se žalobkyně snažila tuto situaci řešit s žalovanou a požadovala nápravu. Doložila dostupné podklady, které měla k dispozici, a požádala o přehodnocení a dopočítání let péče o děti (na dceru 720 dní, na syna 119 dní). Její žádost byla zamítnuta z důvodu chybějící dokumentace – rozhodnutí příslušných okresních úřadů o převzetí dětí do péče.
4. Pokud jde o syna, podařilo se žalobkyni z archivu Okresního soudu v Pardubicích získat rozhodnutí Okresního úřadu Chrudim ze dne 18. 9. 1998 s vyznačeným datem právní moci. Po jeho získání a doložení žalované během řízení o námitkách, byla žalobkyni uznána celá doba péče o syna (včetně do té doby chybějících 119 dní).
5. Co se ale týká procesu osvojení dcery, uznání předadopční péče žalobkyně o ní vážne na nemožnosti doložit rozhodnutí, které měl vystavit Okresní úřad Hradec Králové poté, co dcera byla žalobkyní a jejím manželem převzata dne 18. 12. 1992 z kojeneckého ústavu. Toto rozhodnutí podle žalobkyně pravděpodobně ani nevzniklo, neboť není k dispozici v archivu kojeneckého ústavu, na oddělení OSPOD v Hradci Králové ani v archivu Okresního soudu v Hradci Králové. Kvůli neexistenci tohoto rozhodnutí tak nemohla žalovaná doložit, že dceru převzala do péče skutečně již 18. 12. 1992. Žalovaná uznala dobu péče žalobkyně o dceru až ode dne 22. 12. 1994, kdy nabylo právní moci rozhodnutí Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994 o osvojení II. stupně.
6. Žalobkyně se přitom domnívá, že neexistenci onoho rozhodnutí a zároveň skutečnou dobu péče a datum převzetí dcery do péče jasně dokládají jiné dokumenty, které získala z archivu Okresního soudu v Hradci Králové, a to návrh Okresního úřadu na osvojení dcery ze dne 7. 5. 1993 a ze dne 17. 10. 1994. Zde je uvedeno, kdy a kde manželé Říhovi převzali dceru P. do péče. Správní orgány nicméně ani tak žádosti žalobkyně nevyhověly a žalobkyni stále upírají uznání 720 dní, po které o dceru celodenně pečovala.

7. Z toho dle žalobkyně vyplývá, že z důvodu nezapočtení předadopční doby péče o dceru již od 18. 12. 1992 do odpracovaných dnů pojištění pro výpočet invalidního důchodu, jí byl vyměřen nižší invalidní důchod, než matkám, které vychovaly vlastní děti. Toto považuje za nepřípustnou diskriminaci adoptivní matky oproti matkám biologickým. Postup žalované vnímá jako nespravedlivý a v některých ohledech zcela absurdní.
8. Odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2007, č. j. 6 Ads 34/2006-49, podle něhož je nutné posoudit její nárok podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „*zákon o rodině*“), který určoval, že do předadopční péče byly děti svěřovány budoucím osvojitelům buď na základě opatření dětského domova po dohodě s okresním národním výborem, resp. okresním úřadem anebo rozhodnutím soudu. Předadopční péči je proto třeba považovat za péči nahrazující péči rodičů (§ 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění).
9. K důkazu navrhl, aby si soud z archivu Okresního soudu v Hradci Králové vyžádal složku, ve které jsou listiny týkající se osvojení dcery P.
10. Závěrem žaloby navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované

11. Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že při přiznání částečného invalidního důchodu zhodnotila pro jeho výši dobu péče o děti P. a V. ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o jejich osvojení. K žádosti o částečný invalidní důchod byly doloženy 2 rozsudky, a to: rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994, sp. zn. 15 Nc 766/93, s vyznačenou právní mocí ode dne 22. 12. 1994 o tom, že nezletilá P. je osvojenkyní manželů Ř., a že osvojitelé Ř. budou zapsáni v knize narození magistrátu města Pardubic jako otec a matka nezletilé; a rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 19. 4. 1999, sp. zn. 19 Nc 705/99, s vyznačenou právní mocí ode dne 30. 4. 1999 o tom, že nezletilý V. se stává osvojencem manželů Ř., že příjmení nezletilého bude nadále Ř. a že osvojitelé se zapisují v knize narození Magistrátu města Pardubic na místo rodičů nezletilého.
12. Upozornila, že již od roku 2003 byla žalobkyni započtena období od 22. 12. 1994 do 5. 7. 1996 a od 30. 4. 1999 do 31. 12. 2001 jako doby péče o děti. Proti rozhodnutí ze dne 3. 9. 2003 o přiznání částečného invalidního důchodu a nezapočtení veškeré (faktické) péče od převzetí dětí z ústavu, žalobkyně opravný prostředek nepodala.
13. Až dne 3. 5. 2021 žalobkyně u OSSZ Hradec Králové uplatnila žádost o započtení péče o dceru již od 18. 12. 1992 a o syna již od 28. 9. 1998, plně do jejich 4 let, neboť z připojených dokladů je zřejmé, že děti byly svěřeny do jejich faktické péče dříve, tedy ještě před rozhodnutím soudu o osvojení, a požádala o přepočtení výše svého invalidního důchodu.
14. Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 27. 5. 2021 žádost zamítla, neboť u obou dětí byla doba péče plně započtena od nabytí právní moci rozsudku soudu o osvojení do jejich 4 let již rozhodnutím z roku 2003. Žalovaná v rámci řízení o námitkách vyzvala žalobkyni k doložení pravomocných rozhodnutí okresních úřadů o svěření dcery a syna do zatímní péče, neboť dítě lze pro účely důchodového pojištění považovat za převzaté do péče nahrazující péči rodičů teprve až ode dne, kdy rozhodnutí příslušného orgánu nabylo právní moci. Žalobkyně na výzvu reagovala tak, že doložila

požadované rozhodnutí Okresního úřadu Chrudim ze dne 18. 9. 1998 s vyznačenou doložkou právní moci ke dni 8. 10. 1998 – rozhodnutí týkající se syna. Rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové ohledně dcery se jí však nepodařilo obstatat, vydáno nejspíše nebylo.

15. Dále žalovaná uvedla, že podle § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se za dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů považuje mj. dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Za dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů se považuje dále dítě, jež bylo převzato do péče na základě rozhodnutí soudu, orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo dřívějšího příslušného orgánu o svěření dítěte do péče budoucího osvojitele nebo do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a dítě, jež bylo převzato do péče na základě předběžného opatření vydaného v rámci řízení o svěření dítěte do výchovy.
16. Z uvedeného dle žalované vyplývá, že pro hodnocení péče a výchovy cizího dítěte pro nároky z důchodového pojištění není postačující zajištění faktické péče. Na podporu uvedeného názoru odkázala na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2015, č. j. 7 Ads 277/2014-43; ze dne 10. 9. 2013, č. j. 3 Ads 134/2012-23; a ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012-46, z nichž dovozuje, že zákonná podmínka péče o dítě nemůže být splněna pouze tím, že žena o nezletilé dítě fakticky pečovala, aniž by se jednalo o dítě manžela nebo existovalo rozhodnutí příslušného orgánu.
17. Žalovaná tedy trvá na tom, že faktickou předadopční péči, byť je známo a prokázáno datum jejího započetí, předcházející péči o svěření dítěte do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nelze uznat a započítat jako péči o převzaté dítě.
18. Proto žalovaná navrhl, aby soud žalobu zamítl.
19. Současně žalovaná sdělila, že v průběhu správního řízení nebyla zohledněna skutečnost, že žalobkyně doložila rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. 8. 1993, č. j. 15 Nc 766/93-18, s vyznačenou doložkou právní moci ode dne 10. 9. 1993 o tom, že se nezletilá P. stává osvojenkyní manželů Ř. Tento rozsudek předchází rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994, č. j. 15 Nc 766/93-33, s doložkou právní moci ode dne 22. 12. 1994, o nezrušitelném osvojení, na základě něhož byla žalobkyni započtena péče o dceru P. v období od 22. 12. 1994 do čtyř let jejího věku. S ohledem na tento dřívější rozsudek se žalovaná jala zahájit nové správní řízení z moci úřední (viz dále bod 33. tohoto rozsudku).

IV. Skutkové a právní závěry krajského soudu

20. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle části třetí, hlavy první a druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Soud při tom vycházel ze skutkového a právního stavu v době rozhodování žalovaného správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). O věci samé rozhodl bez jednání, neboť pro to byly splněny podmínky (§ 51 odst. 1 s. ř. s.), přičemž dospěl k následujícím skutkovým a právním závěrům.

Skutkový stav věci

21. Z předloženého správního spisu soud ověřil, že žalobkyně podala dne 1. 4. 2003 žádost o částečný invalidní důchod. Její zdravotní stav a pracovní schopnost posoudil lékař Okresní správy sociálního zabezpečení Hradec Králové tak, že žalobkyně je ode dne 11.

2. 2003 částečně invalidní, a to vzhledem k poklesu její schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 40 %. Žalovaná rozhodnutím ze dne 3. 9. 2003 žalobkyni přiznala od 25. 4. 2003 částečný invalidní důchod ve výši 3 596,- Kč měsíčně, který byl dále valorizován.
22. Dne 3. 5. 2021 žalobkyně požádala o započítání doby pojištění o dobu péče o dceru P. a syna V., s tím, že dcera byla převzata do její péče dne 18. 12. 1992 a syn byl převzat do její péče dne 28. 9. 1998. Požádala tedy o započítání doby péče o děti od jejich převzetí do čtyř let věku, o přepočít výše invalidního důchodu a jeho zpětné doplacení.
23. K žádosti doložila mj. tyto dokumenty: potvrzení Okresního úřadu Hradec Králové ze dne 15. 12. 1992, že nezletilá P. byla dne 18. 12. 1992 předána do zatímní péče za účelem pozdějšího osvojení žalobkyni a jejímu manželovi; návrh Okresního úřadu Hradec Králové na osvojení nezletilé P. na osvojení 1. stupně ze dne 13. 4. 1993; rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. 8. 1993, č. j. 15 Nc 766/93-18, který nabyt právní moci dne 10. 9. 1993 a podle kterého se nezletilá P. stává ode dne právní moci tohoto rozsudku osvojenkyní žalobkyně a jejího manžela; návrh Okresního úřadu Hradec Králové na osvojení nezletilé P. na osvojení 2. stupně ze dne 15. 9. 1994, rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994, č. j. 15 Nc 766/93-33, který nabyt právní moci dne 22. 12. 1994 a podle kterého jsou žalobkyně a její manžel zapsáni v knize narození magistrátu města Pardubic jako rodiče nezletilé P.; a rodný list P.. Současně žalobkyně ke své žádosti předložila i obdobné dokumenty vztahující se k osvojení syna V.
24. Žalovaná prvostupňovým rozhodnutím rozhodla tak, že žádost žalobkyně o zvýšení invalidního důchodu zamítla. V odůvodnění uvedla, že v osobním listu důchodového pojištění, který byl žalobkyni zaslán v roce 2003, jí bylo započteno celkem 42 let a 247 dní pojištění. Za péči o dceru P. byla žalobkyni započtena doba od právní moci rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994, č. j. 15 Nc 766/93-33, tedy ode dne 22. 12. 1994 do čtyř let věku a za péči o syna V. byla žalobkyni započtena doba od právní moci rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 19. 4. 1999, č. j. 19 Nc 705/99-23, tedy ode dne 30. 4. 1999 do čtyř let věku.
25. Proti tomuto rozhodnutí žalobkyně podala námitky s tím, že se správní orgán nedostatečně vypořádal s dobou, po kterou žalobkyně pečovala o dceru P. a syna V. Z rozhodnutí dle ní nevyplývá, proč správní orgán neuznal dobu péče o dceru P. již od převzetí do péče dne 18. 12. 1992 a syna V. již od převzetí do péče dne 28. 9. 1998.
26. Žalovaná dne 11. 10. 2021 vyzvala žalobkyni, aby předložila rozhodnutí Okresního úřadu Chrudim, na základě kterého byl jí a jejímu manželovi svěřen do péče syn V., a rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové, na základě kterého byla jí a jejímu manželovi svěřena do péče dcera P. Této výzvě žalobkyně vyhověla pouze co do rozhodnutí týkající se syna V. a poskytla rozhodnutí Okresního úřadu Chrudim o svěření syna V. do péče ze dne 18. 9. 1998 s vyznačenou doložkou právní moci ke dni 8. 10. 1998. Pokud jde o dceru P., rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové nedoložila, neboť dle ní nebylo vůbec vydáno a neexistuje.
27. Z důvodu, že byly doloženy listiny dokládající převzetí syna V. žalobkyní a jejím manželem do péče, žalovaná v rámci řízení o námitkách změnila prvostupňové rozhodnutí, a to tak, že výrokem č. 1 žalobkyni zvýšila od 25. 4. 2003 částečný invalidní důchod na 3 703,- Kč měsíčně a zvýšila jej dle všech valorizačních zvýšení za roky 2004 – 2009, výrokem č. 2 transformovala částečný invalidní důchod od 1. 1. 2010 na invalidní

důchod pro invaliditu prvního stupně a zvýšila jej dle valorizačních zvýšení za roky 2011 – 2021. Výrokem č. 3 konstatovala omezení doplatku důchodu pouze na dobu od 3. 5. 2016 (pět let zpětně od podání žádosti o úpravu důchodu).

28. Požadavku žalobkyně na zápočet péče o dceru P. v období od 18. 12. 1992 do 21. 12. 1994 nebylo vyhověno, neboť nebylo doloženo požadované rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové o svěřeni nezletilého dítěte do péče budoucích osvojitelů – manželů Ř.

Právní závěry

29. Krajský soud rozhodl, že není nutné z archivu Okresního soudu v Hradci Králové opatřovat složku týkající se osvojení dcery P. Všechny důkazy relevantní pro posouzení důvodnosti žaloby jsou obsahem předloženého správního spisu. Důkaz obsahem této složky tedy proveden nebude (§ 52 odst. 1 s. ř. s.). Důkazy obsažené ve správním spisu krajský soud hodnotil jednotlivě i v jejich souhrnu, ve svém rozhodnutí vyšel ze skutkového a právního stavu takto zjištěného (§ 77 odst. 2 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že **žaloba je důvodná.**
30. Podle § 43 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění rozhodném pro posuzovanou věc, tj. ve znění účinném do 31. 12. 2003 (dále jen „*zákon o důchodovém pojištění*“), má pojištěnec nárok na částečný invalidní důchod, jestliže se stal částečně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění
31. Podle § 44 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění se potřebná doba pojištění pro nárok na částečný invalidní důchod posuzuje podle § 40 téhož zákona. Ten v odstavci 1 stanoví, že potřebná doba pojištění činí u pojištěnce ve věku nad 28 let pět roků pojištění; jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, zjišťuje se potřebná doba pojištění z období posledních deseti let před vznikem částečné invalidity.
32. Žalobkyně v roce 2003 dovršila 42 let věku a o tom, že splnila podmínku získání více než 5 let doby pojištění, není mezi účastníky sporu.
33. Žaloba však nesměřuje do způsobu výpočtu nové výše přepočteného částečného invalidního důchodu a omezení doplatku. Jelikož žalovaná již provedla zápočet doby péče žalobkyně o syna, žalobkyně nadále trvá a žádá o zápočet veškeré, tj. skutečné péče i o dceru, a to již od jejího předání z kojeneckého ústavu. Z předloženého správního spisu vyplynulo, že po zahájení soudního řízení v této věci (po podání předmětné žaloby) žalovaný správní orgán v prvním stupni rozhodl o dodatečném zhodnocení doby péče žalobkyní o dceru P. v období od 10. 9. 1993 do 21. 12. 1994. Tato skutečnost však nemění nic na tom, že jádrem otázky, která má být zodpovězena, stále zůstává, zda se žalobkyně z pohledu relevantní právní úpravy ujala výchovy, resp. péče o dceru P. již ode dne 18. 12. 1992, a jaké z toho plynou důsledky pro vznik nároku na její invalidní důchod. Žalobkyně má za to, že v případě dcery P., kterou společně s manželem osvojila, je stěžejní právě datum 18. 12. 1992, kdy fakticky dceru převzala z kojeneckého ústavu do své péče. Naopak žalovaná je názoru, že za rozhodné datum lze považovat až nabytí právní moci příslušného okresního úřadu o svěřeni nezletilého dítěte do péče.
34. Dle krajského soudu je pro rozhodnutí ve věci nutné zaměřit se na pojmy „*péče o dítě*“, „*dítě*“, „*převzetí do péče*“ či „*svěření do péče*“. Jejich vysvětlení a definice přitom podávají samy zákonné předpisy aplikované na tuto věc.
35. Podle § 5 odst. 1 písm. r) zákona o důchodovém pojištění jsou pojištění účastni osoby pečující o dítě ve věku do čtyř let. Touto osobou se podle odstavce třetího téhož

ustanovení rozumí mj. též osoba, jíž bylo dítě svěřeno do péče rozhodnutím příslušného orgánu.

36. Podle § 20 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění se dítětem rozumí dítě vlastní nebo osvojené, a pokud se dále nestanoví jinak, též dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Podle odstavce druhého téhož ustanovení se za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte nebo není-li znám.
37. Pokud jde o charakter pojmu péče o dítě, není pochyb, že do tohoto pojmu spadá soustavná a aktivní osobní péče rodiče o dítě, jak tomu bylo v případě žalobkyně.
38. V posuzované věci není sporu o tom, že žalobkyně osvojila dceru P., jde tedy o dítě osvojené a v tomto ohledu na něj plně dopadá § 20 zákona o důchodovém pojištění; jako o dítě osvojené žalobkyně o něj pečovala nesporně podle rozhodnutí soudu o osvojení, a v tomto ohledu patrně nemůže být ani pochyb o tom, že rozhodujícím okamžikem osvojení je právní moc rozsudku o osvojení dítěte.
39. Žalovaná se však ve svých rozhodnutích dle názoru soudu nedostatečně vypořádala s dobou před osvojením dítěte, tedy s dobou tzv. předadopční péče, která trvala od 18. 12. 1992 do právní moci rozsudku o osvojení. Z hlediska skutkového přitom mezi stranami není žádných sporů ohledně osobní péče žalobkyně o dítě v takto vymezeném období. Z hlediska právní kvalifikace pak nelze než konstatovat, že žalovaná toto období, kdy žalobkyně o dítě osobně pečovala, v napadených správních aktech neposoudila v souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího správního soudu.
40. Zákon o důchodovém pojištění zahrnuje do pojmu „dítě“ (tedy i dítěte pro účely vzniku nároku na invalidní důchod) dítě vlastní, dítě osvojené a dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů, v posledně zmíněné skupině pak mj. na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Pojem „dítě, jež bylo převzato do trvalé péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu“ přitom zákon nedefinuje. V projednávané věci tak zůstává k posouzení, zda dcera P. byla v období od 18. 12. 1992 do rozhodnutí soudu o osvojení (do jeho právní moci) dítětem převzatým do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu (§ 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění).
41. Žalobkyně a její manžel převzali nezletilou P. do své péče dne 18. 12. 1992. Dokládá to rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. 8. 1993, č. j. 15 Nc 766/93-18: „Navrhovatelé podali návrh na osvojení s tím, že manželství uzavřeli dne 12. 7. 1986. Žádné dítě se jim dosud nenarodilo. Od 18. 12. 1992 mají ve své péči nezletilou. Navrhovatelka o ni celodenně pečuje. (...)“ Podobné odůvodnění uvádí i rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 1994, č. j. 15 Nc 766/93-33. Dále i Okresní úřad Hradec Králové dne 15. 12. 1992 vydal potvrzení, že dne 18. 12. 1992 došlo k předání nezletilé P. manželům Ř. do zatímní péče za účelem pozdějšího osvojení. Všechny tyto listiny jsou obsahem správního spisu.
42. Otázku data převzetí dítěte do péče je nutné posoudit podle předpisů účinných v době, kdy k převzetí dítěte do péče žalobkyně došlo (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2017, č. j. 10 Ads 321/2016-28). Podle § 69 odst. 1 zákona o rodině, účinného v době, kdy k převzetí dítěte do péče došlo, platilo, že „před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho

náklad.“ Podle § 69 odst. 2 téhož zákona „*toto opatření učiní ústav po dohodě s okresním národním výborem. Jen u dětí, které jsou v ústavu z rozhodnutí soudu, učiní tak soud.*“ Znamená to, že děti k tzv. předadopční péči byly v roce 1992 svěřovány budoucím osvojitelům buď tzv. „opatřením“ ústavu po dohodě s okresním národním výborem/okresním úřadem, anebo takové opatření činil soud, jestliže šlo o dítě s nařízenou ústavní výchovou. Ať tak či tak, nelze z dnešního pohledu zpochybňovat, že šlo o dítě svěřené rozhodnutím příslušného orgánu. Přestože v dnešní době se značným časovým odstupem lze vycházet jen z omezeného množství podkladů (právě rozhodnutí Okresního úřadu Hradec Králové o svěření nezletilé P. do péče žalobkyni a jejímu manželovi není k dispozici, pokud bylo vůbec vydáno), poskytuje i toto omezené množství podkladů dostatečné kvantum informací pro závěr, že dcera P. byla manželům Ř. svěřena do předadopční péče vyžadované tehdy platným zákonem o rodině jako nutnou podmínku pro osvojení dítěte žalobkyní a jejím manželem. Proto krajský soud uzavírá, že osobní péče rodiče o dítě svěřené mu do předadopční péče je nepochybně péčí, na kterou míří § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

43. Krajský soud nemá pochyb o tom, že žalobkyně převzala svou později osvojenou dceru P. do péče dne 18. 12. 1992, v tomto ohledu se jednalo o péči podle § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, a proto měla žalovaná tuto dobu vzít v potaz. Příčilo by se prostému chápání spravedlnosti, pokud by žena, která se ujala péče o dítě v zájmu je adoptovat, neměla tuto dobu hodnocenu při vzniku nároku na důchod jako dobu pojištění, ač například doba péče rodiče o dítě vlastní by takto hodnocena byla.
44. Správnost takového posouzení věci dle krajského soudu potvrzuje i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 12. 2005, č. j. 43 Cad 16/2005-27, a potvrzující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2007, č. j. 6 Ads 34/2006-49. V této věci správní soudy rozhodly, že za počátek doby, po kterou je dítě v péči nahrazující péči rodičů, je nutné považovat již den, kdy budoucí osvojitelka převzala dítě do předadopční péče vyžadované § 69 zákona o rodině.
45. Stejně tak lze odkázat na rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2016, č. j. 43 Ad 4/2016-20, a potvrzující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2017, č. j. 10 Ads 321/2016-28. V této věci správní soudy rozhodly, že pokud manželé fakticky vychovávali dítě předané do jejich péče již před právní mocí rozsudku o jeho osvojení, je žalovaná povinna tuto výchovu zohlednit, a počátek péče o dítě nelze formálně odvíjet až od právní moci rozsudku o osvojení dítěte.
46. Žalovaná na podporu své argumentace odkázala na řadu rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Tato rozhodnutí se však jak svým skutkovým základem, tak právními závěry od nyní posuzované situace podstatně liší. V rozsudku ze dne 10. 9. 2013, č. j. 3 Ads 134/2012-23, šlo o určení počátku doby péče ženy o dítě jejího manžela. Nejvyšší správní soud tehdy potvrdil, že počátek doby péče o dítě nelze odvíjet od dohody rodičů o péči, ale teprve od právní moci rozsudku, jímž tato dohoda byla soudem schválena. Dále v rozsudku ze dne 28. 5. 2015, č. j. 7 Ads 277/2014-43, se Nejvyšší správní soud zabýval tím, zda lze započít dobu péče družky muže o jeho děti před uzavřením manželství. Dovodil, že takovou faktickou péči o děti nelze dle zákona o důchodovém pojištění započít. Ani závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012-46, nelze vztáhnout na nynější situaci, neboť se týkaly pouze posouzení faktické péče ženy o svou sestru před převzetím do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu.

47. Soud vyhodnotil žalobu jako důvodnou, a proto napadené rozhodnutí pro nezákonnost podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil a současně dle ustanovení § 78 odst. 4 s. ř. s. vyslovil, že se věc vrací žalované k dalšímu řízení. Žalovaná je dle ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s. v dalším řízení vázána právním názorem, který vyslovil soud v tomto rozsudku. Při dalším rozhodování ve věci žalovaná započte žalobkyni do doby pojištění dobu péče o dceru P. již ode dne převzetí této později osvojené dcery do její péče, tj. od 18. 12. 1992. V návaznosti na nově vypočtenou dobu pojištění žalovaná podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění zvýší žalobkyni od 25. 4. 2003 částečný invalidní důchod, který dále zvýší dle příslušných valorizačních zvýšení od roku 2004 do roku 2009, stanoví výši invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně od 1. 1. 2010 (transformace částečného invalidního důchodu na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně) včetně příslušných valorizačních zvýšení od roku 2011 a současně rozhodne o doplatku invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně. V tomto směru žalovaná provede změnu prvostupňového rozhodnutí.
48. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšná žalobkyně přiznání nákladů řízení nepožadovala, proto bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 8. září 2022

JUDr. Ivona Šubrtová v. r.
samosoudkyně